

Туристичне краєзнавство як соціально-педагогічна концепція в освітній діяльності Каземира Денека

Захарова О.В. старший викладач,
Кіровоградської льотної академії національного авіаційного університету

Сучасний етап розвитку вітчизняної педагогічної освіти пов'язаний зі змінами суспільних пріоритетів, що актуалізує пошуки шляхів освоєння кращих, новаторських зразків як вітчизняного, так і зарубіжного досвіду.

Сучасний польський педагог-новатор Казимир Денек – один з найбільших педагогічних авторитетів Польщі, дослідник педагогічного процесу у найширшому розумінні цього слова. У численних публікаціях К. Денека дістали розвиток такі дисципліни, як соціальна педагогіка, педевтологія (*pedeutologia*), філософія виховання, соціологія освіти. Творчий доробок відомого вченого і педагога-практика слушно називають «педагогічним феноменом професора К. Денека»¹. Із загальної кількості бл. 1200 публікацій польського дослідника можна виокремити 480 позицій, присвячених проблематиці педагогічної теорії і краєзнавства, а також 170 праць на тему методології і дидактики, ефективності виховання, індивідуальності вчителя².

Роль краєзнавства у навчально-виховній системі акцентує загальнопедагогічний принцип різноманітного використання краєзнавства в освітній діяльності. Цей принцип доповнюється так званим краєзнавчим підходом до навчально-виховного процесу, який виявляється у конкретизації, підтвердженні вивчених на уроках фактів, явищ, подій і процесів у безпосередньому контакті з реальністю. Краєзнавчий підхід знаходить відображення в холістичному засвоєнні знання з різних предметів, у їх доповненні, поглибленні, зміцненні. Такий підхід необхідний в інтегрованому, блоковому і різносторонньому навчанні [6].

Краєзнавчий підхід до вивчення змісту навчальних предметів дає найкращі результати тоді, коли:

- вчитель має необхідні знання про природні, соціально-економічні і історичні особливості розвитку рідного краю, уміє виділити краєзнавчу специфіку місцевого середовища, поєднати дидактичний зміст навчального предмету з фактами і прикладами оточуючої реальності;
- учні знають і використовують «краєзнавчий мінімум», що стосується середовища школи і регіону;
- школа має необхідні навчальні посібники, краєзнавчу літературу, мапи, туристичне обладнання.

Краєзнавство є необхідним чинником підвищення якості навчально-виховної роботи, оскільки розвиває у молодшого покоління дослідницькі здібності й ознаки, які характеризують творчу особистість, а саме:

- уміння концентруватися на обраному предметі;
- уміння побачити, сформулювати і запропонувати шляхи розв'язання проблеми;
- систематичність в збиранні необхідних матеріалів;

¹ Див.: Kazimierz Denek – Doktor Honoris Causa Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu. Wrocław 2003, s. 13-14; W. Koj.s. Pedagogiczne i krajoznawcze szlaki Profesora Kazimierza Denka (w:) Edukacja Jutra. VIII Tatrzańskie Seminarium Naukowym, (red.) W. Koj.s, E. Piotrkowski, T. M. Zimny. Częstochowa 2002, s. U-23; J.M. Ziółkowski. Jak Ziarnka piasku (w:) J.M. Ziółkowski. Drogi do sukcesu. Tczew 1997, s. 35-46.

² Kazimierz Denek // <http://www.awf.wroc.pl/awfnew/site.php?ID=27>

– любов до експериментування та потребу «відкриття» реальності в усіх її аспектах: соціальному, культурному, історичному, природному.

Сучасний польський педагог-новатор Казимир Денек у своїх численних працях обґрунтовує туристичне краєзнавство як наукову дисципліну і галузь педагогіки [8, s. 11-23].

Дотримання принципу індивідуального підходу передбачає відповідність педагогічних впливів життєвому досвіду, силам і можливостям вихованців. Виховний процес має ґрунтуватись на індивідуальних особливостях вихованців, створювати можливості для виникнення і прояву нових, цінніших інтересів і потреб особистості [2].

Краєзнавчий туризм дає можливість безпосереднього контакту з оточуючою реальністю. Таке пізнання не повинне зводитися до випадкового оглядання. Організатори краєзнавчо-туристичної діяльності, на думку К. Денека, повинні прагнути, щоб вона мала характер свідомого і доцільного дослідження, яке спрямовується зацікавленістю, захопленнями, прагненнями молоді. Для цього необхідна ґрунтовна підготовка до збирання під час краєзнавчо-туристичних занять цікавих матеріалів, проведення інтерв'ю, пошуку інформації про різноманітні факти, явища і процеси. Таким чином, формування пізнавальної допитливості молоді стає головним виховним завданням краєзнавчо-туристичної діяльності.

У концепції К.Денека туристичне краєзнавство широко інтерпретується як освітньо-виховна практика, за допомогою якої молодь пізнає потенціал культури і мистецтва, засвоює вміння його використання. Зокрема, видатний польський вчений і педагог вважає, що прищепити людині національні риси можна лише орієнтуючись на специфіку природи, географічного розташування, клімату, історії рідного краю на певній території[5]. Вивчення і втілення в життя інноваційної за своїм соціально-педагогічним характером концепції К.Денека дозволяє значно ефективніше задіяти такий чинник, як суб'єктність учасників освітнього процесу у всій багатогранності, суперечності, не лінійності їх розвитку; нелінійно сі і різноспрямованості освітнього процесу, заснованого на суб'єкт-суб'єктній взаємодії.

Туристичне краєзнавство має неабиякі можливості для формування соціально-ціннісних поглядів, переконань, життєвих позицій; воно дає можливість отримання критеріїв оцінки фактів, явищ, природних, соціальних, культурних, технічних процесів.

Освіта з точки зору краєзнавчого підходу має бути «глобальною», цілісною, спиратися на минуле, сьогодення і майбутнє країни. Розширення ролі краєзнавства і туризму в навчально-виховному процесі сприятиме не тільки ліквідації зайвого змісту навчання в межах окремих навчальних предметів, але наочно покаже зв'язки між ними і доведе до їх інтеграції.

Сучасне туристичне краєзнавство, на думку К.Денека, має стати чимось значно більшим, ніж тільки доповнення знань з навчальних предметів -своєрідною філософією, способом мислення і стилем життя молоді, яка повинна допомогти суспільству «...зберегти те, що є кращим в нашій культурній традиції і водночас перейняти найкраще з інших національних культур, зміцнюючи і розвиваючи в той спосіб польську національну ідентичність, але й роблячи з неї один з істотних складників ідентичності європейської?..[3].

«Нове розуміння освіти» за К.Денеком - це не тільки традиційні навчання і виховання, але також процес збереження традицій, спосіб утримання національної спадщини [4]. Своєрідність, оригінальність, специфіка національна, регіональна, локальна є істотними складовими частинами окресленої таким чином освіти.

Отже, роль краєзнавства і туризму в освіті виявляється у тому, що вони задовольняють різноманітні потреби молоді, слугують розумовому, соціально-моральному, патріотичному, національному, багатокультурному, громадянському,

екологічному, естетичному і оздоровчому вихованню [1, s. 151-324; 2, s. 133-175] та такій організації вільного часу, яка забезпечує різнобічний розвиток особистості [7].

Література:

1. K. Denek. *Poznawczo-wychowawcze aspekty działalności krajoznawczo-turystycznej we współczesnej szkole*. Koszalin 1981.
2. K. Denek. *Krajoznawstwo i turystyka w wychowaniu dzieci i młodzieży*. Warszawa 1989.
3. Podemski K., Ziółkowski M. Czy Wielkopolska jest (społecznie) bliżej Europy? „Przegląd Wielkopolski” nr 3 (65) 2004.
4. Denek K. *Ku dobrej edukacji*. Toruń, 2005.
5. K. Denek. *Ojczyzna. Podstawowa wartość edukacji kulturalnej, regionalnej i krajoznawczo-turystycznej (w:) Edukacja kulturalna w życiu człowieka, (red.) D. Jankowski. Kalisz 1999, s. 95-105.*
6. K. Denek. *Wycieczki we współczesnej szkole*. Poznań 1997.
7. Kazimierz Denek. *Axiologie und Teologie der Ausbildung im Kreise der Schulteorie und - praxis (w;) Aktuelle Probleme der Pädagogik in Polen. Hrsg. von J.F. Malerne. Pulheim 1997, S. 103-127.*
8. K. Denek. *O nowy kształt edukacji*. Toruń 1998., 2004. - С. 110 – 116.

Реакції N-хлор- N-алкоксикарбаматів та N-хлор- N-алкоксисечовин з трет-бутанолом

А.О. Зубкова, *ст. гр. 53 ПГФ,*
Є.О. Клоц, *канд. хім. наук, доцент,*
О.В. Циганков, *канд. хім. наук*

Кіровоградський державний педагогічний університет ім. Володимира Винниченка

Вчені зі США виявили, що препарат гідроксисечовина викликає загибель бактеріальних клітин. Ця сполука призводить до того, що бактерії починають продукувати токсичні для їх організму сполуки, і таким чином відбувається елімінація небезпечних мікроорганізмів. Відкриття американців наводить на думку про існування низки антибіотиків, які діють аналогічно до гідроксисечовини. Сама гідроксисечовина протягом багатьох років застосовується при вивченні наслідків інгібування реплікації ДНК у дріжджів, ссавців і бактерій *E. coli*. Крім того, дана сполука іноді використовується в хіміотерапії з метою попередження розвитку ракових пухлин.

До того ж *N,N*-діалкоксипохідні сечовин і карбаматів є вихідними сполуками для отримання синтетично важливого класу сполук – *NH-N,N*-діалкоксиамінів, які здатні генерувати відносно стійкі *N,N*-діалкоксиамідильні радикали та алкоксинітренієві іони, з яких подальшими перетвореннями отримують інші типи органічних сполук, наприклад триалкоксиаміни та тетраалкоксигідразини [2].

Отже, розробка методів і вдосконалення методик синтезу таких похідних *N*-гідроксисечовини, як *N,N*-діалкоксиаміди, з подальшим скринінгом цих сполук на біологічну активність на сьогодні є досить актуальним.

При алкоголізі *N*-хлор-*N*-алкоксисечовин і *N*-хлор-*N*-алкоксибензамідів первинними спиртами, *N*-хлор-*N*-алкоксикарбаматів первинними або ж вторинними спиртами у присутності AgO_2CCF_3 селективно перебігає нуклеофільне заміщення біля трьохвалентного атома Нітрогену гемінальної системи *O-N-Cl*, яке приводить до